

MAAMIEHEN

N:o 5. Lauanai

YSTÄVÄ.

3 pättöä Helmikuuta 1844.

Tässä Sanomia, jotka ulos-annetaan joka lauantai, (saadaan Ruopioissa Känitöissä 1 kopia Ruopioilla wuorotta, ja joka Postiluokassa, joksä postii raha 15 kop. kopiaissa maksetaan.

Suomena jaetaan: Kirkkoherra Georic sekä Ruomalaisesta että Suomalaisesta Seurakunnasta.

Pietarin Sanomia.

Hänen Keisallinen Korkeudessa Cesar-witsch ja Perinän Anshinas Aleksanderi on Saksamaalta tullut koin Pietariin.

Pietarissa mainitaan nyt wätälän aikaa käyneen kalli kuukauden kostoniosta Eatsin maasta ja omakin asiat hywin luonnistuneet, joka suuria kiskajaisia nykyin on Pietarissa yhämy. Suuri Kuhlmainen Alexandra Nis- kolajewna, joka on armollisen Keisarinne kolmas tytär, monet waimiksen Prins Fredrikille Hessen Kassella, ja Suuri Kuhlmainen Elisabeth Michailowna, Suuren Kuhlmainen Michael Pawlowitschin toinen tytär, lahete Kass un Herrwolle Adolffille. Taisapi nuo häätin kohan joutua.

Suomenmaas ensimmäinen Pappi.

Wuistatko maamiehet, kokaan kuullette Ruokosa teille mahintarwan mitään Suomen- maan ensimmäistä Apostolista Henrikista? Wuistampa minä tarkasti kuin k. Amuteriin, että, oikeen Esiwoakan luvalla kootaan apua kmi suojan rakentamiseksi sen huoneen ympärä, joksä tämä Piöpa Henricki sanotaan saarnanneen, ja joka nyt vielä on turmelluksista säilynyt Piöpaaron Kappeissa Ruuron Piöjässä, Turun maalla. Wuistampa, kumka Kirkonin kuttarolla

wähän tarpeesen rahoja kerätin, ja kuin papi lukukintereillä kullisjansa kohoittawat tää tää apua antamaan, pistin ruohon kuka kopeikan kuka kalli, ja panipa moni kahentiman rahainin, joku hywöshwämmien wietä eremundakin. Tästä ajasta on wasta neljättä wuotta kulunut, niin puatohän nämät asiat wietä monen miehen mietesä oika. Ehan tus sentäjden aiwan tur- haka näptäisi jos wäähän lauwammalta puhui- simme tästä miehestä, joka miehdän maurellam- me kptwi ensimmäiset siemenet sen opia tuntemiseen, josta niin sumacut hedelmät meille owat kaswanee, ja josta jo niin monet tuhannet Suomalaiset kuolemansainin kiuossa owat saaneet löpöwäisen ja rauhan.

Tämä Henricki, joka oli syntynyt Englan- dista, oli Piöpaana Uppsalassa Ruorin maalla, ja seuraksi, näinkuin wuimmeisessä lehesä mainitin, Kuningas Erikki yhekkäina Suomenmaahan. Kun Kuningas oli woinanut Turun tienolla asuwalet Suomalaiset, meni hän ure kottinsa takai, mutta heitti Henrickin tänne Ewangeliumia saarnaamaan ja aina enemmän lewittämään Kristin oppia. Kuwaasti kiuosi nyt Henricki Suomalaisia Kristusta tunnustamaan, waikka heitä osannut opettaa Kristusta tuntemaan, kosta hänen sanotaan oikeen aiwan suomenkielein taika- matoman. Yalolla ja uskautusilla sai hän meren- rannalla asuwalet kastetuiksi, waan eipä tään egyptyppään, mutta meni wietä etemmäksä maa- kuntaan kankaan kanteita yhämmäsi toimunamaan. Oii mita hänelle iustewäkin hyödyä tässä työssä,

Det första numret av "Maamiehen Ystävä" med bondevännen själv, den kringvandrande upplysningskolportören, avbildad i tidningens huvud.

7 MITÄ MAAMIEHEN YSTÄVÄLLÄ ON SANOMISTA.

Maamiehen Ystävä n:o 1 5.1 1844

M. Y. (tulee kontti selässä pirtin ovesta sisään). *Talonpoika* (istuu pöyän takana, reuhka päässä, kärsä suussa).

Maamieh. Ystävä: Jesus tänne!

Talonpoi. Jesus hyvä!

M. Y. (Lyöpi kintailla lumen saappaistaan).

T. (Korvantakustaansa kynsrittelee): Mistä vieras kulkee?

10

M. Y. Kuopiosta.

T. Vain Kuopiosta. – Mihinkäpäin mennään?

M. Y. Mihin halu viepi.

T. (Sysää reuhkan toiselle korvalle): Mitäs sitten kuljetat?

M. Y. Viisauttapa kuljetan.

T. (Ottaa kärsän suustaan, ja katteleepi Maamiehen Ystävä'n konttia). – Sepä kalu vasta meidän aikoina mahtaa kalliina olla.

M. Y. Saa sitä hopiaruplalla yhen vuoden tarpeen.

T. Noh kylläpä sitten sitä kalua nyt mahtaa Kuopiossa löytyä! – Mutta ej sitä suinkaan viime markinoilla ollut.

20

M. Y. Niin se on viisaus kuin hintakin. En minä färjättyä viina rommiksi sano, niinkuin kaupparmiehet. Mutta sen minä sanon, että olet sinä huonompaan rahas pannut.

T. (Pistää kärsän hampainsa väliin): Kyllä minä sitä rommia korttelin ostin, kuin viimes kerran Kuopiossa kävin – mitä hän sitten lienee ollut.

M. Y. Viina se oli, johon oli pantu poltettua sokeria.

T. Katos kummaa!

M. Y. Saattaisimpa minä selittää, mitenkä se oikia rommiki tehhään.

T. Vaan tiät senki – Sitä laatua se taitaa sinun viisaudes ollakin?

30

M. Y. Eikö laatu hyvä ole?

T. Parempaa laatua minulla itelläni on tuossa kaapissa.

M. Y. Siinä näen Pyhän Raamatun olevan. Ja kyllä se tosi on, että siinä enemmän viisautta löytyy, kuin mahtaa ihmisen suu selittää. Mutta on sitä semmosta oppiakin, jota ei ole Raamatussa kirjoitettu.

T. Ei mahda se oppi mihinkään hyvä olla.

M. Y. Etpä sinä Raamatusta opi lukemaan eikä kyntämään, ja kuitenkin siitä taitaa sinulle hyvää olla, että näitäkin olet oppinut.

T. Kyllä sen talonpoika oppii poika isältänsä.

M. Y. Mutta olispa se hyvä tietää, mistä se oppi lukemaan ensinkin on tullut ja kuinka muissakin maakunnissa kynnetään.

40

T. Mitä viisaammaksi ihminen siitä tulee? Jokohan sentähden osoa paremmin lukea eli kyntää?

M. Y. Totta kaiketi! Lienet sinä hyvä lukemaan ja kyntämään. Mutta ei niin viisasta miestä ole, joka ei neuomalla mahdais viisaammaksi tulla. Jota enemmän sinä luet, sitä helpommaksi se lukeminen käypi, jota enemmän opit, sitä paremmin ymmärrät mitäs luet. Esimerkiksi kuin Raamatussa puhutaan: Ei sinun pidä riihätappavan härjän suuta sitoman kiini, niin se on sinulle mahoton puhut. Kun saat tietä, että Juutalaisilla, niin kuin vieläkin usiammalla kansalla, ei olekkaan riihiä, mutta että he panee elonsa kuivamaan päivä paisteseen ja sitten antavat härkäin sitä tallata, siksi kuin jyvä lähtee tähästä, niin eipä nämät Raamatun sanat enään kummalta kuulukaan. Saattaisipa siinä ohessa se sinulle olla huvitteleva tietä, että myös Virolaiset, jotka Suomen sukua ovat ja niin puhuvat kuin Suomalaisetkin, vielä tänä

50

syksynä ovat puineet elonsa samalla tavalla.

Niin sinä myös vaikeesti omalla atrallas nurmee käännät ja pelloksi teet, Kuokalla siinä työssä aikasi kulutat ja selkäs rikot. Mutta Turkulainen ja Hämmäläinen ovat viisaammat. He kääntävät atralla enemmän nurmee yhdessä päivässä, kuin sinä kuokalla kymmenesä.

Ja sitä viisauttapa paraitten minun kontissani onki, että oppisit vähän isänmaata, vanhimpain menoja ja nyt elävitten tapoja tuntemaan, minkä näistä pahaksi moitisin, minkä hyväksi kiittäisin.

10 T. Etkö luule minun Suomenmaata tuntevan? – Hoh, hoh! – Minä olen jo kerran käynyt Viipurissa ja Pietarissa; kolmena kesänä perätysten Lappeenrannassa. Kerran minä kävin Turusakin, ja moniaia-aikoja sitten, niin minä joka talvi möin voini ja talini Oulussa.

M. Y. Kylläpä sinä kulkeva mies olet. Mutta et sinä siitä tajnut tietä mitään, että se sama vesi, jonka olet nähnyt linsalmen kirkon alla, juoksee myös Pietarin kaupungin läpitte, että tämä kaupunki, joka nyt on niin iso ja komia, ej ole vielä puolen toista sataa vuottakaan vanha. Eikä kukaan tajnut sinulle sanoa, että Turun kaupunki jo on seisonut yli kuusi sataa vuotta, yhtä kauan kuin on Kristin oppi meidän maassamme ollut, vaikka ej vielä ole sen isommaksi kasvanut – Eikä
20 sinä tiä, minkätähden Pietari on niin näppärä kasvamaan ja Turku niin hitainen. Etkä tiennyt, että se iso rattastavan kuva kallion päällä Pietarin kaupungissa on Kejsari Pietarin kuva, sen, joka kaupungin ensinnä siihen rakensi, ja jonka nimen jälkeen se Pietariksi mainitaan. Et vielä tiennyt, että Lappeenrannassa oli iso tappelu – sitten on jo sata ajastaikaa – jossa Ruottalaiset voitettiin, niin että Viipurin Lääni tuli Venäjän Kejsarin alle, ja että tämä maakunta vasta viimisen sodan jälkeen taasen yhistettiin Suomenmaan kansa. Jos olisit tämän tiennyt, niin olisit myös älynnyt miinkätähden siellä niin paljon venäjää puhutaan ja niin paljon venäjän tapoja löytyy. Etpä sinä Oulusakaan tajnut
30 hoxata kysyä, mihinkä ne kauppamiehet sinun vois ja talisi vievät – sillä ej he sitä kaikkia jaksaa itte syä, vaika toisinansa isomahasetkin ovat – Etkä kysynyt, mihinkä se terva kaikki sieltä menee, ja mistä ne suolat tuaan, ja mitä näistä kaikista muissa maissa maksetaan. – Vain kukatiesi ei oliskaan kauppamiehet näihin kaikkiin sinulle mitään vastanneet. Mutta minä sen vielä kaikki sinulle selitän – jos vain sen hopiaruplan kukkarooni pistät.

T. Mutta eiköhän hopiarupla tulisi paljoksi?

M. Y. Sillä saat viisikymmentä ja kaksi tämmöstä präntättyä paperia kuin tämäkin on. – Tämä sitten ei maksa kahta kopeikkaa hopiasa.
40 Tästä on vielä kolmenkin talon väelle viikossa lukea. Jos sinä siis piät paperin omanas, ja ne toiset kaksi isännät, jotka hänen lainaksi saavat, eivät maksa enemmän koko vuosikerrasta kuin kaksikymmentä viisi kopeikkaa, niin koko läjä viisautta tulee sinulle maksamaan puoli ruplaa hopiassa, ja tämä paperi ej sitten maksa puoltakaan kopeikkaa, ej puoltakaan ryyppyä viina. Kyllä sen makson ansaittee tämäkin, mitä minä jo olen jutellut.

T. Et sinä huono ole kaluasi kiittämään. Mutta ej se kalukaan aivan huono ole. Kyllä minä saankin toisen talon Anttia ja Väänäsen kummankin neljännen osan ruplasta maksamaan, että he myös saavat
50 tätä lukea. Eipä sitten puoli rupla niin iso hinta ole, ettei tuolla jaksasi, eikä sillä hinnalla ole niin julmasti viisautta pyytääkään. Niin olkoon! Anna tänne mitä kontissas on.

M. Y. Se on jo iso viisaus, että on halua oppimaan. Vaika en minä kaikkia ennätä enkä taida selittää, niin on se kuitenkin totuus, että minun selityksestäni tämä halu kasvaa. Sillä ihmisen pitää jotaan

tietää, ennenkuin hän ymmärtää, mikä tieto hänelle vielä puuttuu, ja jota enemmän ihminen oppii, sitä enemmän hän haluaa. Eläimillä ja metän petoilla ei tätä halua ole. Sentähden he kututaan järjettömiksi. Siitäpä sitten näkee, kuinka paljon järkiä ittekullakin ihmisellä on. Sen sinä kansa ymmärrät, että talonpojalla on vähemmän tietoa maailman asioista kuin Herrasmiehillä. Ja kuin minä nyt koitan hänelle tätä tietoa hankkia ja vaikuttaa hänelle halua tietämään, niin minä kyllä saatan kuttua ittiäni maamiehen ystäväksi. Ja sen minä takaan, että kuin olet minun seurassani ollut kaksi vuotta, niin sinä tiät enemmän kuin moni Herrasmies. Kyllä sinulla sitten omi palava halu aina lisää tietämään. Ja jos en minä enään elä, niin kyllä sinulla on muita ystäviä. Ei kuitenkaan ole yhtään hartaampata.

8 MITKÄ SUOMALAISET OVAT.

Maamiehen Ystävä n:o 1 5.1 1844

Lieneekö moni meidän maanmiehistä ikään ajatellutkaan sen asian päälle, mitä hän se Suomi ja Suomalaiset tahtoo sanoa? – Pyhästä Raamatusta sen kyllä arvaa, ettei Adami Suomessa asunut. Ei koko Raamatussa Suomalaisista ollenkaan erittäin puhuta, vaika kyllä monta muuta kansakuntaa mainitaan. Eikä se ole ollut tarpeellinen. Sillä Vapahtaja on lähettänyt opetuslapsensa kastamaan *kaikkia* kansoja. Siitä kuitenkin mahtaa ymmärtää, ettei Suomalaiset aina ole paikoillansa asuneet, ja että heidän nimensä oli tuntematon sekä Judalaisille että ensimmäisille Kristityille.

Muut kansakunnat maailmasa tietävät itte jotaan selittää ittestään ja kansan muinosista ajoista, mutta Suomalaisilla on näistä aina ollut yhtä vähän tietoa kuin vielä nytkin on. Ennen muinen tämä tietämättömyys tuli siitä, että meidän esivanhimmamme eivät osanneet kirjottaa eikä lukea. Nyt jokainen melkeen osaa lukea pränntiä; mutta herrasmiehet, jotka ruottalaisista kirjoista ovat saaneet jotaan tietoa entisistä ajoista, eivät huoli mitään talonpojan opiksi pränntäyttää, ja taitaa kyllä talonpojakin olla hitaampi opetusta hakemaan kuin viina juomaan.

Niin ovat ulkomaan oppineet olleet ensimmäiset, jotka tietävät Suomalaisista sanoa. Vaika ei he meitä Suomalaisiksi kutu, mutta Finniksi, niinkuin vieläkin Ruottalaiset meitä kuttuvat. Sillä tämä nimi merkitsee heidän vanhalla kielellä Suon-miehet, josta mekin sanomme meidän maamme Suon-miehen maaksi, taikka Suomenmaaksi, ja josta ittiämme kutumme Suomalaisiksi. Näistä Finnistä puhuvat jo maailman visaat, jotka elivät sata ja toista sataa vuotta jälkeen Kristuksen syntymän. Niinä aikoina luultan Suomalaisen asuneen Venäjän ja Puolan maassa aina ison pohjameren etelä puolella. Muilta isommilta ja väkevämmiltä kansoilta ahistettiin he sitten pakenemaan pohjaan päin pitkin tämän meren itäpuolta. Niin joutuvat Karjalaiset ja Hämäläiset tänne nykyiseen Suomenmaahan. Karjalaisia ovat Savolaiset, Pohjalaiset ja Viipurin Läänin asukkaat, mutta etälen maan miehet, niinkuin Uuden-maan ja Turunläänin asukkaat, ovat Hämäläisten sukua.

Että nämät, Karjalaiset ja Hämäläiset, ovat valdasuvut Suomenmaassa, se siitä ymmärretään, että vanhat Ruottalaiset kirjat eivät mainitte muita Finniä kuin näitä kahta sukua ja Lappalaisia, jotka myöskin ovat Suomen sukua ja kuttuvat ittiänsä Sabmelads, eivätka

suvahte, että heitä kuttutaan Lappalaisiksi. Niin aina ylpeys istuu ihmisessä kiini. Lappalaiset tahtovat olla Suomalaisia. Suomalaiset luulevat ittensä jotakin olevaksi, jos he vain taitavat jonkun sanan Ruottin kielen mukaan vääntää.

Vielä Venäjän maassakin löytyy Suomalaisia. Niin esimerkiksi Viro-
laiset, jotka Suomen eteläpuolella olevan meren takana asuvat ja
ittensä kuttuvat Somalassed. He ovat kaikki Kristin oppia. Mutta
pohjan puolella Venäjän maata elävät usiammat kansakunnat, jotka
10 vielä ovat pakanat, asuvat pystemajoissa niinkuin Lappalaiset ja
muuttavat poroineensa (niin kuttutaan elättö-peurat) paikasta pai-
kaan. Näiden kielestä kansa ymmärretään, että he ovat Suomalaisia.
Heidän seasa on jo ajastajan aikaa elänyt yksi Suomenmaata ja kieltä
rakastava meidän maan miehistä nimeltä Kastreeni, että hän oppisi
niiden kieltä, sanomia ja tapoja tuntemaan ja siitä löytäis jonkun
hyödytyksen oman maan kielen ja menoin tuntemiseen.

Näin on, niinkuin lauleli Korhonen, aivan »köyhiä sukulaisia»
Suomen kielellä ja Suomalaisilla. Omassa maassakin on Suomen kieli
tullut hyljättyksi sentähden, että maakunta yli kuusisataa ajastaikaa oli
Ruottin alla. Sillä oppineet ja virkamiehet kaikki silloin tulivat Ruot-
20 tista. – Mutta nyt kuin ej sieltäpäin enä tulevia ole, ja kuin armolli-
simman Kejsarin alla väkeväsä rauhasa eletään, niin on kuitenkin
toivoa, että vielä kerran Suomen kieli pääsisi vallalle, vaikka kyllä vielä
kauvan sen asian kansa mahtanee viipyä. – Sillä se ei ole niin helposti
tehty, kuin sen outo luulisi. Ensinnäkin täytyy Suomen kieli tulla niin
kirjoisa harjoitetuksi, että sillä kielellä saattaa oppia kaikki, mitä nyt
Ruottin kielellä opetetaan. Mutta ei nyt vielä herrasmiehet paljon
huoli Suomea lukea. Niin on se maamiehen asia olla halullisempi
lukemaan kuin hän tähän asti on ollut, että nousisi ylös usiampata
30 Maamiehen ystävätä hänelle lukemista tarjoamaan. Siitten vasta saa-
tetaan oikeen selittää, »mitä Suomalaiset ovat», kuin Suomen kieli ei
enä ole oppimattomain mutta myöskin oppineitten kieli, ja kuin ej
kukaan enä Suomessa sano muukalaisten kieltä äitinkieleksi.

9 DE ARBETANDE KLASSERNAS HISTORIA.

Saima n:o 2 11.1 1844

En historia öfver de arbetande klasserna är något så nytt, att man vore
40 frestad hellre anse vår rubrik tala om en allmän historia för dessa
klassers behof, än om en berättelse, hvars hjeltar de sjelfva äro.
Historien har hittills varit konungarnes, krigarenas, adelns, presterska-
pets. Äfven religion, vetenskap, vitterhet hafva småningom intagit en
sjelfständig plats i dess bildergalleri, jemte thronvexlingarne, krigen,
upproren. – Men handeln, handtverkena, åkerbruket med dessas
idkare hafva föga sysselsatt häfdeforskaren. Man medgifver visserligen
åkerbrukets nödvändighet för en ordnad statsform. Man nämner också
handeln's mäktiga inflytande på kulturen. Men ännu hafva vi sett få
50 historieskrifvare söka framställa, hvilket inflytande på världshändelser-
na idkarenas af dessa näringar samhällsställning utöfvat. Och likväl
betviflar ingen, att ju allt hvad världens stora män utfört, det hafva de
förmått endast genom att sannt uppfatta den stora massans dunkla
vetande, dess önsknigar och behof.

Man bör väl icke lägga för mycken vigt på människans materiela
intressen, ty hennes historia är den menskliga andens. Men dennas